

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Νεοφύτου Βάμβα 6 (3ος όρ.), 10674 Αθήνα, τηλ: 210 7233221-2; φαξ: 210 7233217;
e-mail: info@nchr.gr, website: www.nchr.gr

Γνωμοδότηση επί του νομοσχεδίου του Υπουργείου
Δικαιοσύνης για την «Παροχή νομικής βοήθειας σε πολίτες
χαμηλού εισοδήματος»

Απόφαση της Ολομέλειας της Εθνικής Επιτροπής επί του
3ου θέματος της ημερήσιας διάταξης της 30.10.03: Ζητήματα
παροχής νομικής συνδρομής σε πολίτες χαμηλού εισοδήματος.

Η Επιτροπή σε Ολομέλεια,

Αφού έλαβε υπόψη την πρόταση του Α' Τμήματος της ΕΕΔΑ που είχε στηριχθεί στην εισήγηση του Επιστημονικού Συνεργάτη της, κ. Γ. Κτιστάκι και είχε αποσταλεί ταχυδρομικώς προ της συζήτησης σε όλα τα μέλη της Επιτροπής προχώρησε στη συζήτηση επ' αυτής.

Η πρόταση του Α' Τμήματος επισημαίνει τα παρακάτω:

Κατ' αρχήν,

Η κατάρτιση από το Υπουργείο Δικαιοσύνης του νομοσχεδίου για τη νομική αρωγή αποτελεί σημαντικό βήμα για την κατοχύρωση του δικαιώματος παροχής έννομης προστασίας διότι η Ελλάδα είναι το μόνο Κράτος-Μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης που μέχρι σήμερα δεν εγγυάται αποτελεσματικά κανένα γενικευμένο σύστημα νομικής βοήθειας.

Ειδικότερα αναφέρει:

1. Το άρθρο 1 παρ. 1 του νομοσχεδίου ορίζει ότι δικαιούχοι της νομικής βοήθειας «είναι οι χαμηλού εισοδήματος πολίτες Κράτους-Μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και τρίτου Κράτους *εφόσον οι τελευταίοι έχουν νόμιμη κατοικία ή νόμιμη συνήθη διαμονή στην Ευρωπαϊκή Ένωση*». Η προϋπόθεση της νόμιμης κατοικίας ή της νόμιμης συνήθους διαμονής στην

ΕΕ του αιτούντος –υπηκόου τρίτου Κράτους– τη νομική βοήθεια αντίκειται στο άρθρο 20 παρ. 1 του Ελληνικού Συντάγματος, στο άρθρο 25 παρ. 1 του Ελληνικού Συντάγματος, στο άρθρο 6 παρ. 1 και παρ. 3 εδ. (γ) της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου («ΕΣΔΑ») σε συνδυασμό με τα άρθρα 14 ΕΣΔΑ και 1 ΕΣΔΑ, και στο άρθρο 14 παρ. 3 εδ. (δ) του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα («ΔΣΑΠΔ») σε συνδυασμό με το άρθρο 2 ΔΣΑΠΔ.

Βεβαίως, το άρθρο 6 παρ. 2 του νομοσχεδίου εισάγει εξαίρεση στην προϋπόθεση της νόμιμης κατοικίας ή της νόμιμης συνήθους διαμονής (και σε εκείνη του χαμηλού εισοδήματος) σε περιπτώσεις υπεράσπισης κατηγορουμένου για πλημμέλημα που κατελήφθη επί αυτοφόρω ή για κακούργημα εν γένει, καθώς και σε περίπτωση ψυχιατρικής πραγματογνωμοσύνης. Εν τούτοις, η εξαίρεση αυτή δεν αναιρεί την ανωτέρω παρατήρηση για αντίθεση της γενικής ρύθμισης του άρθρου 1 του νομοσχεδίου με το Σύνταγμα και τις διεθνείς συμβάσεις. Εκείνο που απαιτείται, λοιπόν, από το Σύνταγμα και τις διεθνείς συμβάσεις είναι μία διάταξη στο νομοσχέδιο που να αναιρεί ρητά την προϋπόθεση της νόμιμης κατοικίας ή νόμιμης διαμονής για την απόλαυση των θεμελιωδών δικαιωμάτων από πολίτες τρίτων Κρατών που βρίσκονται στην ελληνική επικράτεια.

2. Το νομοσχέδιο δεν περιλαμβάνει αυτοτελές κεφάλαιο για την παροχή νομικής βοήθειας ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων (π.χ. για τις διαφορές στην κοινωνική ασφάλιση που αφορούν κυρίως χαμηλών εισοδημάτων πρόσωπα).

3. Το νομοσχέδιο δεν αναφέρεται στη νομική βοήθεια των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων, παρά τον ιδιαίτερα ευάλωτο, κοινωνικά, χαρακτήρα των ατόμων αυτών. Συγκεκριμένα, δεν προβλέπεται η παροχή νομικής βοήθειας στις διοικητικές και δικαστικές διαδικασίες που αφορούν το άσυλο.

4. Είναι γνωστό ότι τα ζητήματα στρατιωτικής δικαιοσύνης εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας. Εν τούτοις, θα ήταν ευκταίο να ρυθμιστεί στο άμεσο μέλλον και η διαδικασία παροχής

νομικής βοήθειας ενώπιον των στρατιωτικών δικαστηρίων, δεδομένης της εδραιωμένης νομολογίας του ΕΔΔΑ ότι οι εγγυήσεις της δίκαιης δίκης (άρθρο 6 ΕΣΔΑ) πρέπει πλήρως να τηρούνται και στις διαδικασίες ενώπιον των στρατιωτικής δικαιοσύνης.

5. Το νομοσχέδιο δεν περιλαμβάνει τα αδικήματα του Ν. 927/1979 «Περί κολασμού πράξεων ή ενεργειών αποσκοπούσων εις φυλετικές διακρίσεις», όπως αυτός τροποποιήθηκε με τους Ν. 1419/1984 και 2910/2001, ανάμεσα σε εκείνες τις λιγοστές περιπτώσεις που δύναται να οριστεί δικηγόρος υπηρεσίας των θυμάτων για τη σύνταξη και υποβολή έγκλησης και για παράσταση πολιτικής αγωγής (άρθρο 7 παρ. 3 του νομοσχεδίου).

6. Το νομοσχέδιο δεν προβλέπει την παροχή νομικής βοήθειας για όλες εκείνες τις προδικαστικές –ποινικές, πολιτικές και διοικητικές– διαδικασίες και τις περιπτώσεις παροχής νομικών συμβουλών όπου η παροχή έννομης προστασίας είναι απαραίτητη για την ορθή απονομή δικαιοσύνης και την αποτελεσματική λειτουργία του σύγχρονου κράτους δικαίου.

7. Είναι πολύ θετικό βήμα η απάλειψη του αναχρονιστικού όρου της αμοιβαιότητας για την παροχή νομικής βοήθειας του άρθρου 195 παρ. 1 ΚΠολΔ.

8. Οι ανωτέρω παρατηρήσεις για την παροχή νομικής βοήθειας στα φυσικά πρόσωπα χαμηλού εισοδήματος ισχύουν *mutatis mutandis* και για τα νομικά πρόσωπα, κατ' εφαρμογή του άρθρου 20 παρ.1 του Συντάγματος (δικαίωμα παροχής έννομης προστασίας).

9. Είναι θεμιτό και σύμφωνο με το άρθρο 21 του Συντάγματος όπου το νομοσχέδιο αναφέρεται στο «ετήσιο οικογενειακό εισόδημα», όσον αφορά τον αιτούντα τη νομική βοήθεια, να τροποποιηθεί σε «ετήσιο προσωπικό εισόδημα».

10. Είναι θεμιτό να αυξηθεί το ανώτατο όριο των ετήσιων αποδοχών του αιτούντα που θέτει το νομοσχέδιο ως προϋπόθεση για την παροχή νομικής βοήθειας (άρθρο 1 παρ. 2 του νομοσχεδίου).

11. Η διαδικασία για τη χορήγηση της νομικής βοήθειας πρέπει να απλοποιηθεί περαιτέρω και να διασφαλιστούν οι αναγκαίοι πόροι για την εφαρμογή του θεσμού.

Κατά τη γενική συζήτηση του θέματος που επακολούθησε διατυπώθηκαν οι παρακάτω απόψεις:

Ο κ. Γουσέτης, εκπρόσωπος του ΚΚΕ στην ΕΕΔΑ, πρότεινε να γίνει μνεία για την ίδρυση ειδικού θεσμού με χρηματικά μέσα, ο οποίος θα μεριμνά για την ορθή λειτουργία του όλου συστήματος. Αναφορικά με την προβλεπόμενη, από το νομοσχέδιο διαδικασία διορισμού του συνηγόρου υπηρεσίας, ο κ. Γουσέτης εξέφρασε επιφυλάξεις ως προς την κατάρτιση του καταλόγου δικηγόρων υπηρεσίας κατ' αλφαβητική σειρά.

Ο κ. Θεοδωρίδης, εκπρόσωπος του Συνασπισμού στην ΕΕΔΑ, παρατήρησε ότι οι δικαιούχοι νομικής βοήθειας, υπό τα κριτήρια του εν λόγω νομοσχεδίου, αριθμούν μόνο μία μικρή μερίδα του πληθυσμού και ως εκ τούτου πρότεινε να εκφράσει η ΕΕΔΑ την επιθυμία της για αύξηση του προβλεπόμενου κατωτάτου ορίου του εισοδήματος, έτσι ώστε να μην αποκλείονται συγκεκριμένες πληθυσμιακές ομάδες.

Η Πρόεδρος πρότεινε να επισημανθεί η ανάγκη συνεργασίας της Πολιτείας με τον ΔΣΑ για την καλύτερη και αποτελεσματικότερη λειτουργία των διαδικασιών.

Μετά από γενική συζήτηση, η Ολομέλεια υιοθέτησε ομοφώνως τις παραπάνω προτάσεις του Τμήματος στις οποίες προστίθενται η πρόταση του κ. Γουσέτη για την ίδρυση ειδικού θεσμού, η πρόταση του κ. Θεοδωρίδη για τη διεύρυνση των επωφελούμενων πληθυσμιακών ομάδων και η πρόταση της Προέδρου για τη συνεργασία με τον ΔΣΑ.

Αθήνα, 30 Οκτωβρίου 2003